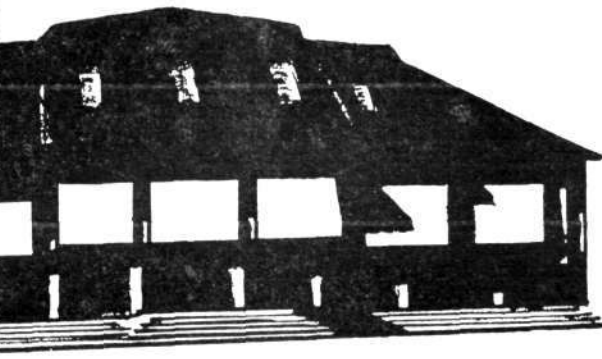

Slovesno praznovanje Dneva republike v Krškem in Posavju

V petek, 28. novembra 1980, na predvečer praznika republike, ki ji je krepko pomagal postaviti temelj Edvard Kardelj, bodo v Delavskem domu potekale slovesnosti, s katerimi se bodo delovni ljudje in občani Krškega skromno oddolžili Slovencu in Jugoslovanu, ki je stal globoko v osrčju zgodovine.

Ob 16. uri bo slavnostna seja skupščine in družbenopolitičnih organizacij Krajevne skupnosti Krško, ob 17. uri bodo odprli obsežno razstavo o življenju in delu Edvarda Kardelja, ob 18. uri pa bo svečana akademija v počastitev dneva Republike, 70-letnice rojstva Edvarda Kardelja in 30-letnice samoupravljanja.

Na slavnostni seji skupščine in družbenopolitičnih organizacij Krajevne skupnosti Krško bodo Delavski dom Krško poimenovali v **Delavski dom »Edvard Kardelj« Krško.**

Razstava bo odprta od 28. novembra do 7. decembra 1980, vsak dan od 8. do 17. ure. Za organizirane skupine delovnih ljudi in občanov, ki se bodo predhodno najavile Delavskemu domu »Edvard Kardelj« Krško, bo zagotovljen tudi ogled filma o Edvardu Kardelju. Ostali obiskovalci si bodo lahko film ogledali vsak dan ob 17. uri.

*Mislím,
da je za človeka vredno živeti le,
če ustvarja.*

S tem izrazom ne gre razumeti velikih reči.

*Človek je vreden toliko,
kolikor je s svojo ustvarjalno dejavnostjo,
kjerkoli in na kakršenkoli način,
dal generaciji, ki ji pripada.*

*Ustvarjanje pa je boj,
boj v malem in velikem,
boj z materijo,
boj v družbenih odnosih,
boj z zaostalo miselnostjo.*

*Vse življenje, ki smo ga preživeli,
je polno takšnega boja,
vsak pa je dal od sebe tisto,
kar je mogel dati.*

*V resnici si ne morem predstavljati,
da bi drugače živel.*

Edvard Kardelj

Dober teden bo v Delavskem domu v Krškem odprta razstava o življenju in delu Edvarda Kardelja, pred domom bo odkrit njegov doprni kip, sam objekt, namenjen razvoju delavske kulture in povezovanju ter vključevanju delovnega človeka v kulturno dogajanje in ustvarjanje, pa bo dobil ime po enem izmed velikanov naše dobe.

S tem se bomo skušali oddolžiti neuničljivemu borcu za pravice delovnega človeka, človeku, ki je že z devetnajstimi leti bil na čelu SKOJ Slovenije, bil pogosto preganjan, zapiran in mučen, pisec marksističnih študij, neutrudni partijski publicist, eden izmed ustanoviteljev KPS in OF, član prvega in vseh poznejših politbirojev KPJ in ZKJ s tovarišem Titom na čelu, partizan, član vrhovnega štaba NOV in POS, urednik »Borbe« v uzički republiki, ilegalec v Zagrebu, eden izmed ključnih akterjev AVNOJ in avnojskih sklepov, podpredsednik Nacionalnega komiteja narodne osvoboditve in vseh vlad, v katerih je bil Tito predsednik; minister za zunanje zadeve in diplomat, soustvarjalec naših ustav, predsednik zvezne skupščine Jugoslavije, član najvišjih partijskih in državnih teles do smrti, častni in redni član naših akademij znanosti, univerzitetni profesor, partizanski general, narodni heroj in dvakratni junak socialističnega dela.

Tako lahko strnemo v nekaj vrstic skoraj vse misli poročevalcev doma in v svetu, ki so obkrožile svet ob smrti tovariša Kardelja, v februarju 1979.

Tisti pa, ki so ga bolj poznali ali pa jih je zanimalo o njem tudi kaj več kot skopa agencijska poročila, so vedeli, da je imel rad vse, kar je lepega lahko ustvaril človek ali narava, da je ogromno bral in študiral, da je bil rad v veselju, sproščeni družbi in da je tudi sam rad pel.

Ravno to so lastnosti, ki pokažejo človekov globoki odnos in ljubezen do umetnosti bolj kot marksikateri dogodek, sestavljen po protokolu. Zato si ustvarjalec in mislec Edvard Kardelj tudi zasluži da domu kulture nadenemo ime Delavski dom »Edvard Kardelj«. Zato smo tudi Krčani upravičeno ponosni na to, da bo v našem neposrednem okolju stal tak spomenik Edvardu Kardelju.

Zelimo si lahko le še, da bo tudi naš novoimenovani dom upravičeno nosil svoje veliko ime. Za to pa smo odgovorni vsi!

SPERANS — REVOLUCIONAR — DRŽAVNIK

Narodnoosvobodilni odbori danes še nimajo povsod značaja nosilca oblasti, toda ga morajo dobiti. Oni so danes stvarni nosilci oblasti, sicer res začasni nosilci. Kajti njihova dolžnost je, vršiti to funkcijo v interesu narodnoosvobodilne borbe do naše osvoboditve, do trenutka, ko bomo po izgonu okupatorjev z naše zemlje mogli preiti k delu organizirane državne uprave.

Narodnoosvobodilne odbore je naše ljudstvo povsod spontano sprejelo in vzljubilo. V njih je začutilo svojo ljudsko oblast in videlo orožje svoje osvoboditve. Ti odbori niso organi nobene stranke ali posebne organizacije, v njih morajo biti zastopane vse tiste politične skupine, organizacije in ljudje, ki stoje danes na liniji borbe proti okupatorju. Pošteni in rodoljubni elementi iz bivših občinskih uprav in drugih ustanov morejo biti tudi izvoljeni v te odbore, v kolikor uživajo zaupanje ljudstva in dajejo jamstvo, da se bodo borili proti sovražniku.

Užiška »Borba«, 1941

Osvobodilna fronta slovenskega naroda, za katero je dal Centralni komite Komunistične partije Slovenije iniciativo takoj po zlomu Jugoslavije in v katero je pozval vse poštene in borbene skupine in vse Slovence, ne glede na to, kateremu političnemu ali svetovnonazorskemu taboru pripadajo, ta Osvobodilna fronta je danes gotovo dejstvo. Ona je zajela vse pozitivne skupine in ogromno večino slovenskega naroda...

Cetudi je OF dosegla znatne uspehe in razbila vse poskuse političnih reakcionarnih manevrov raznih kapitulantskih skupin, je vendarle dosežena šele prva etapa njenega razvoja. Ni dovolj razgibati samo najborbenejše in najnaprednejše plasti slovenskih delovnih množic. Sleherni zavedni Slovenec mora po svojih močeh prispevati v tej veliki borbi. OF mora postati posoda, v kateri se bo razvijalo celokupno življenje slovenskega naroda. Zajeti mora vsa področja udejstvovanja, prodrati na sleherni sektor, kjer žive in delajo Slovenci. Odbori OF naj se formirajo v sleherni občini, sleherni vasi, sleherni tovarni, v vseh uradih in ustanovah, pri vseh poklicih in na vsem teritoriju, kjer žive Slovenci...

Iz članka »Za osvobodilno fronto slovenskega naroda«, Delo, 1941

»Kakor je posameznik ponosen na to, kar je pozitivnega storil, in ga je sram negativnih dejanj, tako v nekem zgodovinskem merilu vse to velja tudi za narode. In če se Slovenci s ponosom oziramo na tista obdobja slovenske zgodovine, ko je slovenski narod dajal hekatombe žrtev v obrambo svojega obstanka in evropske kulture in ko je njihova revolucionarna energija v neizčrpnem potoku prihaja do izraza v krvavih bojih za napredek ne le slovenskega naroda, temveč evropske civilizacije sploh, če na drugi strani s prezirom in občutkom sramu zremo na leta teme v naši zgodovini, na pomoč, ki so jo odločujoči slovenski politični faktorji nudili reakciji, grobarjem napredka in svobode, potem nam morajo te zgodovinske izkušnje biti tudi nauk pri usmerjanju sedanjega in bodočega boja za slovenske nacionalne pravice.«

Sperans — Kardelj
v »Razvoju slovenskega narodnega vprašanja«

Pariška konferenca ni kakšno društvo ali parlament kakršnekoli države, kjer se danes lahko sprejme kakšen sklep, jutri pa, če se je izkazal za zgrešenega, ga zamenjamo z drugim. Nasprotno, mi smo takšna konferenca, ki prinaša sklepe povsem druge vrste, sklep, ki jih ne bomo tako lahko popravljali, če se jutri izkažejo za zgrešene. Sklepi, ki jih naj sprejmemo, posegajo globoko v usodo narodov. Ti sklepi naj odločajo morda za mnogo desetletij usodo milijonov in milijonov ljudi. Dobro vemo, da so se napake mirovnih konferenc pogosto »popravljal« s pomočjo novih vojn. Mislim, da smo v tej vojni predrago plačali napake versajske mirovne pogodbe. Zato mislim, da nihče izmed nas ne more tako lahko in ne oziraje se na to, kako bodo o tem mislile bodoče generacije, jemati nase odgovornost za prelahkomiseln odnos do vprašanja miru.

Iz govora v komisiji za postopek na pariški mirovni konferenci 1946

Naša naloga je, da z ustreznimi splošnimi družbenimi ukrepi kakor tudi s konkretnimi ekonomskimi odnosi med socialističnimi gospodarskimi organizacijami in kmečkimi gospodarstvi usmerimo kmetovske ekonomske interese k spodbujanju proizvodnega sodelovanja privatnih gospodarstev z zadrugami in drugimi socialističnimi gospodarskimi organizacijami. Uvajati in razvijati moramo torej takšne ekonomske odnose med socialističnimi gospodarskimi faktorji in privatnimi gospodarstvi — ne glede na njihovo velikost — ki bodo skrčili stihijsko privatnolastniško diferenciacijo na minimum, postopno preobrazili proizvodno strukturo privatnega gospodarstva v smislu njegovega vključevanja v družbeni proizvodni proces, socialistični ekonomski faktorji pa morajo imeti pri tem vodilno vlogo.

Iz knjige »Problemi socialistične politike na vasi«, 1959

Soborca J. Broz-Tito in E. Kardelj
v votlini na Visu — 1944

*****

Na željo delovnih ljudi in občanov Krajevne skupnosti Krško in v dokaz spoštovanja in zahvale velikemu našemu revoluciji, najvidnejšemu soustvarjalcu izvirne samoupravne socialistične družbe in humanistične misli, je skupščina Krajevne skupnosti Krško z delegati družbenopolitičnih organizacij Krajevne skupnosti na svoji slavnostni seji 28. 11. 1980

S k l e n i l a,

da se Delavski dom Krško
poimenuje v

**DELAVSKI DOM
EDVARD KARDEL
Krško**

*****

**Delavci!
Delovno ljudstvo! Slovenci!**

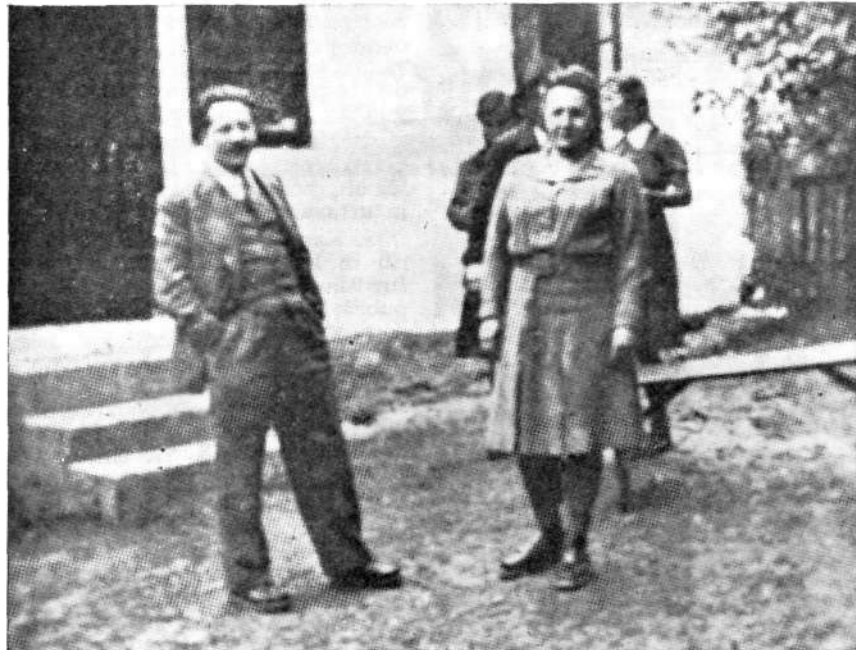
« Zive naj vsi narodi,
ki dan dočakat hrepene,
da koder sonce hodi,
ne bo pod njim sužnje glave:
da rojak,
prost bo vsak,
ne vrag, le sosed bo mejak »
PRESEREN, 1945. l.

Nad usodo našega stoletja mučenega in zatiranega slovenskega naroda, ki je pretrpel v svoji zgodovini vse, kar more pretrpeti majhen, nikoli svoboden narod, se grozeče kopčijo oblaki, ki jim ni primere v njegovi zgodovini.

Na kooke je postavljen njegov narodni obstoj v trenutku, ko je on sam — radi razcepjenosti in neenotnosti — neoborožen in nesposoben za obrambo. Mednarodni dogodki in položaji znotraj Jugoslavije se razvijajo v taki smeri, da brez vsakega pretrpavanja lahko rečemo: slovenski narod v vsej svoji zgodovini ni bil še nikdar v tako veliki nevarnosti, v kakršni je danes.

Združeni fašistični vojni hujskači s Hitlerjevo Nemčijo na čelu, ki jih veže skupen pohlep po tuji zemlji in skupna nružnja proti demokraciji, to je proti svobodi in ljudskim pravicam, pripravljajo človeštvu bolj strašno usodo od tiste, ki jo je prežvečlo v »letih strahote« 1914-1918, da bi urednici svoje osvobodilne cilje. Ti fašistični vojni hujskači hite, kajti oni vedo.

Stran iz Manifesta, E. Kardelja,
sprejetega na Cebinah 17. — 18. 4.
1937

Pepca in Edvard Kardelj pred kmečko hišo v SR Srbiji po osvoboditvi

Kadar komunisti kritiziramo stanje v družbi, v resnici kritiziramo sami sebe. In se moramo kritizirati. Toda kritizirati moramo same sebe, ne pa valiti krivdo na koga drugega, na primer na »federacijo«, kakor da komunisti niso odgovorni za federacijo tako kakor za republiko. Poleg tega se moramo zavedati, da ne moremo živeti le od politike. Revolucionarna avantgarda lahko živi samo pod pogojem, če dan za dnevom lahko spreminja družbo v napredni smeri, to pa v naših razmerah pomeni: v socialistični, samoupravni, demokratični in humanistični smeri, in če se je sposobna postavljati po robu vsemu, kar zavira tak razvoj ali se mu upira.

Iz razprave na seji izvršnega biroja predsedstva ZKJ, 1970

Spomin na sošolca

Leo Koman iz Krškega, ravnatelj osnovne šole v pokoju, je bil sošolec Edvarda Kardelja na ljubljanskem učiteljsku. Poprosili smo ga za razgovor, v katerem je obudil svoje spomine na velikega misleca in revolucionarja...

Edvard Kardelj med sošolci na Raki

Edvard Kardelj v dijaških letih

V šolo sta šla pogosto skupaj, domov grede pa se je Kardelj redno zadržal v knjižnici Delavskega doma. Tam je imel vse zmenke s

sošolci in prijatelji in tam je tudi študiral.

Kardelj si ni nikoli prizadeval, da bi bil »prva violina« v razredu. Zaradi svoje umirjenosti pa je bil nekaj posebnega in vsi so ga spo-

štovali, sošolci in učitelji. Nikakršen »piflar« ni bil, a bilo je samo-umevno, da bo znal on, česar ni znal nihče drug. Bil je naravno bistri...

Delal in študiral je s premisljivostjo. Najbolj mu je »ležala« zgodovina in mnoge dogodke je znal pravilno razčleniti, utemeljiti in komentirati. Sploh je bil načitan in razgledan že tedaj in nikdar se ni posluževal dijaškega načina »linije najmanjšega odpora«. Sošolci so vedeli za njegov marksistični nazor, a to jih ni razdvajalo od njega. Najpomembnejše jim je bilo takrat, da jim je bil zaradi osebnih vrlin cenjen prijatelj...

Bežno srečanje pred svetovnim spopadom

Malo pred začetkom II. svetovne vojne je Leo Koman potoval iz Krškega v Ljubljano. Kmalu po vstopu v vlak je v kupeju nenadoma uzrl dobro znani obraz. Obraz nekdanjega sošolca Edija...

Nenadejano srečanje... Nazadnje je slišal o Kardelju, da so ga kmalu po maturi aretirali. Stekel je pogovor; najprej o bolj osebnih stvareh, a kmalu sta se sošolca preselila na politične teme. Leu Komanu je najbolj ostala v spominu Kardeljeva napoved, da se pripravljata spopad v svetovnem merilu...

Kosilo na Brionih — večerja na Raki

Kmalu po proslavi 35-letnice mature je Leo Koman v Krškem izvedel, da se v Čateških toplicah zadržuje Edvard Kardelj. Telefonično mu je Edvard Kardelj ga je povabil, naj ga zvečer obiše...

Srečala sta se že pri vходу v hotel, kjer je bila okrog državnika Kardelja zbrana številna družba... Krog pomembnih osebnosti... Sošolec Edi se je opravičil: »Čimprej se bom skušal izmuzniti... Dobi-mo se za mizo v hotelu...« Obljubo je izpolnil in večer je minil v prijetnem razgovoru, šalah in obujanju spominov...

Leo Koman je Edvardu Kardelju prnesel očitke nekdanjih sošolcev, da so mu malo zamerili, ker se ni udeležil srečanja ob 35-letnici mature. »Bil sem zadržan«, se je Kardelj opravičil, potem pa je predlagal: »Ti, ali se tega ne bi dalo popraviti?« Nato je brž pojasnil: »Preprosto je: srečanje bi ponovili, najbolje kar pri tebi na Raki. Pa tak čas bomo izbrali, ko bom jaz prost...«

Srečanje je bilo v začetku junija. Manjkalo je le 6 sošolcev... Tovariša Kardelja ni bilo ob napovedani uri. Popoldan je radio poročal o obisku Indire Gandhi na Brionih. Na slovesnem kosilu je bil tudi njihov nekdanji sošolec...

Udeleženci srečanja so bili razočarani. Sprijaznili so se z dej-

stvom, da je Kardelj spet zadržan...

Ne nadoma se je pred šolo ustavil avto. Iz njega je izstopil njihov sošolec Edi. Počasi — z značilno zibajočo se hojo — stopil mednje in komentiral: »Glej, kosil sem na Brionih, večerjal bom pa na Raški...«

V krogu sošolcev se je Kardelj

sprostil... Ob petju in humorju je bila ura mimogrede tri zjutraj...

O tem srečanju z Edvardom Kardeljem je ostala množica fotografij in prijeten spomin na človeka, ki je dal vse od sebe, da bi uresničil svoje vizije o svobodnem človeku, ki pa se je v svoji družbi tudi rad sprostil, poveselil in zlasti zapel.

vseh področjih, sestanki, množična zborovanja, pogovori ob srečanjih, obisk v tovarnah, kjer je razvidno, da je segal na vsa področja družbenega življenja, v vse naše republike in pokrajine,

2. Kardelj v procesu razvoja ljudske oblasti, državnosti, v skupščinah, pri obravnavi skupščinskih in ustavnih vprašanj,

3. Kardelj na posvetih, razgovorih in kongresih Zveze komunistov Jugoslavije, v ZK posameznih republik in pokrajin,

4. Kardelj med vodilnimi delavci Zveze komunistov Jugoslavije, s posamezniki ter v skupinah izmed zveznega vodstva in vodstva posameznih republik in pokrajin, posebej iz vodstva ZK Slovenije,

5. Kardelj kot državnik neuvrščene Jugoslavije v borbi za njeno uveljavitev, za uveljavitev neuvrščenosti, mednarodnega delavskega gibanja ter za uveljavitev mednarodnih odnosov,

6. Knjige, članki, govori v naših in tujih jezikih, najprej ključna dela, sledijo prve izdaje in zatem po tematskih področjih, kjer utemeljujejo področja aktivnosti kakor tudi genezo obravnave,

7. Fotografije naslovov vseh najpomembnejših knjig, člankov, govorov in dokumentov, ki jih je izoblikoval. Prikazani so na panojih ter razmeščeni po temah na isti način kot pod točko 6,

8. Fotografije citatov, kjer Kardelj opredeljuje socializem, revolucijo, mednarodno komunistično in socialistično gibanje, neuvrščenost, mednarodne odnose, socialistično revolucijo in narodnoosvobodilno borbo slovenskega in jugoslovanskih narodov, mesto in vlogo subjektivnega faktorja, družbeno kritiko itd. Citati spremljajo razstavo kontinuirano, vendar iz skrbno izbranih mest, upoštevajoč osnovne dimenzije dvorane in oblikovano razstavo, da bi prišel pomen teh opredelitev na kar najbolj nepriljen način do izraza,

9. Poreklo Edvarda Kardelja, prikaz družine, njegove življenjske tovarišice, sošolcev in tovarišev, kjerkoli se je z njimi srečeval, bodisi na poti revolucionarja, bodisi zaradi hobija (planinarjenje, nabiranje gob, kuhanje, ribolov...) ali pa zaradi intimnih tovariških srečanj (pevske družbe, s Slovenskim oktetom), s tovariši in prijatelji.

NAŠ GLAS

Izdaja: INDOK center Krško

Odgovorni urednik:

Ivan KASTELIC

Naklada: 5.000 izvodov

Tisk: Papirkonfekcija Krško

Edvard Kardelj na obisku v Nuklearni elektrarni Krško — 1977

Samoupravljanje — Moč ljudskih množic

Osnovna informacija o Razstavi Edvarda Kardelja

Kraji dosedanjih postavitev Razstave Edvarda Kardelja: Ljubljana, Slovenj Gradec, Koper, Nova Gorica in Maribor.

Začetek razstave: 27. januar 1980 — ob 70-letnici Kardeljevega rojstva in 30-letnici uveljavitve socialističnega samoupravljanja.

Razstava v osnovi vsebuje informacijo o osebnosti Edvarda Kardelja kot revolucionarja na osrednjih področjih dela in ustvarjanja, s tem da prikaže presek njegovega delovanja v predvojnem, vojnem in povojnem obdobju, s poudarkom na celotni zapaščini Edvarda Kardelja, ki v prihodnje zavezuje našo družbeno misel in prakso.

Razstava kot informacija skuša biti pregledna in vzpodbudna za razmišljanje povprečnega in najzahtevnejšega gledalca o tem, kdo je Edvard Kardelj, kakšno je bilo njegovo mesto, kakšna je bila njegova vloga in kakšne zahtevne nalo-

ge je kot najneposrednejši sodelavec tovariša Tita opravil v naši najnovejši zgodovini ter kaj nam pomeni danes in v prihodnje.

V ospredju zanimanja Edvarda Kardelja so bili:

- družbeno politični odnosi, politični sistem ter filozofska in teoretična misel,
- družbenoekonomski odnosi, ekonomski sistem v povezavi s političnim sistemom ter politekonomska teoretična misel,
- družbena zavest v vsej svoji konkretni pogojenosti in protislovnih povratnih vplivih na družbeno prakso, mesto in vloga znanosti in kulture,
- mednarodno socialistično in komunistično gibanje, dežele v razvoju, gibanje neuvrščenosti in mednarodni odnosi.

Razstavno gradivo obsega naslednja tematska področja:

1. Kardelj med ljudmi: v vseh fazah naše novejšje zgodovine in na